

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАПОБІГАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Москаленко В.С., магістрант

Харченко Т.О., к.е.н., ст.викладач

Сумський національний аграрний університет,

м. Суми

Державне регулювання – здійснення державою комплексних заходів (організаційних, правових, економічних тощо) у сфері соціальних, економічних, політичних, духовних та інших суспільних процесів з метою їх упорядкування, встановлення загальних правил і норм суспільної поведінки, а також запобігання негативних явищам у суспільстві [1]. Державне регулювання запобігання адміністративних правопорушень ґрунтується на основі законодавчих актів та нормативних документів, які регулюють правову сферу життєдіяльності держави та суспільства в цілому. Слід зазначити, що адміністративні правопорушення - одні з найпоширеніших з усіх видів правопорушень, кожне з них окремо не несе значної суспільної шкідливості, але їх загальна кількість становить небезпеку для держави і суспільства в цілому.

Розглядаючи нормативно-правовий базис реалізації державної політики щодо запобігання адміністративних правопорушень особливу увагу слід приділити Конституції України. Конституція – основний закон держави, нормативно-правовий акт або група нормативно-правових актів, що мають найвищу юридичну силу і врегульовують основні засади суспільного та державного ладу, права, свободи та обов'язки людини і громадянина, систему органів держави, засади виборчої системи тощо. Конституція є джерелом усіх галузей права, оскільки закладає основи правового регулювання держави загалом.

Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р., виступає основним джерелом адміністративного права, має найвищу юридичну силу. Відповідно до ч. 1 ст. 8 Конституції України: «Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй» [2]. При цьому Конституція має пріоритет не тільки над іншими нормативно-правовими актами, але й над іншими джерелами права загалом. Конституція як джерело адміністративного права характеризується такими основними властивостями: має найвищу юридичну силу серед усіх нормативно-правових актів та характеризується верховенством щодо інших джерел права, які не повинні суперечити Конституції України. Усі закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції, у її межах та для її виконання.

Основний нормативний акт, що регулює суспільні відносини по притягненню до адміністративної відповідальності є Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі КУпАП) прийнятий 7 грудня 1984. Кодекс України про адміністративні правопорушення – це кодифікований закон, що регламентує суспільні відносини щодо притягнення до адміністративної відповідальності. КУпАП України набрав чинності 7 грудня 1984 року. Кодекс про адміністративні правопорушення складається з 5 розділів і 33 глав. До законодавства про адміністративну відповідальність крім КУпАП входять:

- Митний кодекс України від 13 березня 2012 року;
- інші закони про адміністративні правопорушення (такі закони, до включення у КУпАП, застосовуються безпосередньо і на них і у такому випадку поширюються положення КУпАП).

Прикладом закону, який містить норми щодо адміністративної відповідальності, які застосовуються безпосередньо (не включені до КУпАП) може слугувати Закон України від 04.03.1992р. «Про приватизацію

державного майна», який у ст. 29 встановив адміністративну відповідальність посадових осіб органів приватизації у вигляді штрафу за безпідставну відмову у прийнятті заяви про приватизацію; порушення строків розгляду заяви про приватизацію; порушення умов і порядку проведення конкурсу, аукціону, продажу акцій (часток, паїв); порушення умов і порядку передачі акцій акціонерних товариств, створених у процесі приватизації, корпоратизації [3].

Крім цього, чинне законодавство містить значну кількість нормативних документів, якими встановлюються різноманітні правила і вимоги, за порушення яких КУпАП передбачає адміністративну відповідальність. Це, наприклад, Правила дорожнього руху, що затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р. № 1306 (адміністративна відповідальність за їх порушення передбачена ст. 121-129 та іншими КУпАП); Тимчасові правила обігу в Україні побутових піротехнічних виробів, що затверджені наказом МВС від 23 грудня 2003р. № 1649 (адміністративна відповідальність передбачена ст. 1956 «Порушення порядку виробництва, зберігання, перевезення, торгівлі та використання піротехнічних засобів»); «Правила повітряних перевезень пасажирів і багажу» що затверджені наказом Міністерства інфраструктури України 30 листопада 2012р. №735 (адміністративна відповідальність передбачена ст. 112 «Порушення правил поведінки на повітряному судні»). Крім цього, зазначена стаття (ст. 112) встановлює відповідальність за невиконання особами, які перебувають на повітряному судні, розпоряджень командира судна, який є представником авіаперевізника і керується встановленими ним правилами, тобто корпоративними нормами.

Крім цього, чинне законодавство містить значну кількість нормативних документів, якими встановлюються різноманітні правила і вимоги, за порушення яких КУпАП передбачає адміністративну відповідальність. Такі норми відшуковуються: а) в законах; б) в актах, що затверджені Кабінетом Міністрів України; в) актах, прийнятих органами виконавчої влади; г) актах, прийнятих органами місцевого самоврядування.

Право органів місцевого самоврядування встановлювати правила за порушення яких передбачена адміністративна відповідальність, регламентовано статтею 5 КУпАП «Повноваження місцевих рад щодо прийняття рішень, за порушення яких передбачається адміністративна відповідальність». Відповідно до ст. 1 КУпАП («Завдання Кодексу України про адміністративні правопорушення») його завданням є охорона прав і свобод громадян, власності, конституційного ладу України, прав і законних інтересів підприємств, установ і організацій, встановленого правопорядку, зміцнення законності, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі точного і неухильного додержання Конституції і законів України, поваги до прав, честі і гідності інших громадян, до правил співжиття, сумлінного виконання своїх обов'язків, відповідальності перед суспільством [4].

Визначення поняття адміністративного правопорушення міститься у ст. 9 КУпАП («Поняття адміністративного правопорушення»). Відповідно до її частини першої адміністративним правопорушенням (проступком) визнається протиправна, винна (умисна або необережна) дія чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність [4]. Таким чином, основними ознаками правопорушення закон визначає протиправність, винність та адміністративну караність відповідної форми поведінки, в результаті здійснення якої мають місце порушення громадського порядку, відносин власності, прав і свобод громадян, а також наявного порядку управління.

Нормативне розуміння системи державного регулювання запобігання адміністративних правопорушень висвітлено у ст. 6. КУпАП («Запобігання адміністративним правопорушенням»), котра складається з двох частин. Відповідно до частини 1 статті 6 КУпАП, органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, громадські організації, трудові колективи розробляють і здійснюють заходи, спрямовані на запобігання адміністративним правопорушенням, виявлення й усунення причин та умов,

які сприяють їх вчиненню, на виховання громадян у душі високої свідомості і дисципліни, суворого додержання законів України [4].

У 2 частині ст. 6 КУпАП («Запобігання адміністративним правопорушенням») передбачено, що органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації, забезпечуючи відповідно до Конституції України додержання законів, охорону державного і громадського порядку, прав громадян, координують на своїй території роботу всіх державних і громадських органів по запобіганню адміністративним правопорушенням, керують діяльністю, адміністративних комісій та інших підзвітних їм органів, покликаних вести боротьбу з адміністративними правопорушеннями. Органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації, забезпечуючи відповідно до Конституції України додержання законів, охорону державного і громадського порядку, прав громадян, координують на своїй території роботу всіх державних і громадських органів по запобіганню адміністративним правопорушенням, керують діяльністю адміністративних комісій та інших підзвітних їм органів, покликаних вести боротьбу з адміністративними правопорушеннями.

Кожен напрям державної політики у будь-якій галузі повинен базуватись на чинному законодавстві України. Так і державна політика щодо запобігання адміністративних правопорушень має чітко визначене підґрунтя, яке ґрунтується на Конституції України та Кодексі України про адміністративні правопорушення. Таким чином нормативно-правове поле є основою реалізації державної політики щодо запобігання адміністративних правопорушень.

Проаналізувавши зміст Загальних положень КУпАП, Конституції України в цілому та визначивши теоретичні складові системи державного регулювання запобігання адміністративних правопорушень можна говорити про те, що національним завданням кожного громадянина України є дотримання принципу верховенства права та розбудова правової, незалежної,

вільної держави. В свою чергу у правовому суспільстві забезпечення прав людини є головним обов'язком держави.

Список використаних джерел:

1. Державне регулювання [Електронний ресурс] – режим доступу:
<https://cyclop.com.ua/content/view/1041/58/1/13/#40815>

2. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР):1996 № 30.– с. 141. [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

3. Адміністративна відповідальність мультимедійний навчальний посібник [Електронний ресурс] – режим доступу:
https://arm.naiu.kiev.ua/books/admvidpov/pages/rozdil_1.html

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради України: кодекс від 07.12.1984, редакція від 01.10.2021, [Електронний ресурс] – режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>